

המזרחי טוען כי מטולה היא רק תחנה בדרך. לאן הוא רץ? הוא אינו יודע, כמו רוב תושבי ישראל הוא מבולבל. אינו יודע מה מצבו, היכן הוא עומד ולאן מועדות פניו. הוא אינו תומך בממשלתו של בנין, אך הוא מתנגד למתנחלי גוש-אמונים. היכן אעמוד אם תפרוץ מיל-חמתיאחים? הוא שואל את עצמו. הוא סיפר לי כי נפגע עמוקות כאשר עורך חדשות-החוץ של "העולם הזה", חיים ברעם, הגדיר אותו במדורו כפא-שיסט. יחד עם זאת, עד היום יש שאינם יכולים להשתחרר מהרושם כי המזרחי הערץ את דרום-אפריקה כשימוש כתב "הארץ" שם. לי סיפר כי שבוע אחרי שהגיע ליוהנסבורג אמרו לו אשתו ולדו כי אינם יכולים לסבול את האפרטהייד. המישפחה החליטה, לדבריו לחזור לישראל.

עמיתו העיתונאים טוענים כי אי אפשר לסמוך עליו — הוא ימכור כל סיפור. הוא קארייריסט שידרוך על גוויות כדי להשיג את מטרותו. אחרים טוענים כי האיש הוא עיתונאי מצויין, חבר טוב ואדם עם לב זהב.

העובדה כי היה העיתונאי הראשון בעולם שידע כי בצבאו של חדאד משרתים שכירי-חרב, אך לא פירסם את הידיעה, מספקת למתנגדיו את האפשרות לומר שהוא עיתונאי-מטעם, עיתונאי של אינטרסים.

יחד עם זאת, קשה להתעלם מהעובדה כי בתקופה שבה הפכה הטלוויזיה לכלי שרת בידי הממשלה, בתקופה שבה רפיק

— כמו כפר ערבי גדול בארץ — הביא לידי כך שכל המימסד יצא מדעתו זה דבר היסטורי. עוד לא היה דבר כזה. אחד הגורמים שהביאו להפי-תעה הגדולה הוא הסברה שהרדי-רוזים נבדלים מהערבים.

זוהי טעות היסטורית. המימסד היהודי פיתח אגדה בעניין יחסי דרוזים-יהודים, אגדה המוצאת את ביטוייה בספרו של ליאון יוריס אסדודוס. זה הכל בלוף, אחי-זתעיניים. כשהוקמה מדינת-ישראל, רוב הדרוזים ברחו למדינות ערב. זקני הר-דרוזים בגולן גילו לי כי עמאל נאצר אל-דין, הבר-הכנסת מטעם הליכוד, נל-חם ב-47' בצבא הירדני.

אין, לדעתך, נוצרה האגדה? בין אנשי שירות הידיעות של ההגנה היו אנשים שיצרו קשרים עם האוכלוסיה הערבית בארץ, וגם עם הדרוזים. לשקמה המדינה רוחה הידיעה שעם המיעוט הר-דרוזי אפשר להסתדר.

עם קום המדינה היינו מיעוט בארץ-ישראל, למרות שבכך שאני אומר זאת אני כאילו שומט נדבך מהמיפעל הציוני, אך זוהי אמת היסטורית. אז חיפשו דרי-כים ליצור קשר עם המיעוט הדרוזי נגד הרוב הערבי. זה לא אומר שהדרוזים נטו לשתף פעולה.

אחרי קום המדינה הוחל חוק שירות חובה, והאזרחים המוסלמים, הדרוזים והצ'רקסים הוצאו ממיסגרת זו. אולם מנהיגי הדרוזים הם אופרטוניסטים, ויודעים להסתדר עם כל שילטון, לכן, דרך אגב, הם אינם מתערבים במילחמה בלבנון, שמא יסתכנו עם משהו חזק יותר. הביטוי הערבי אדידולה מענא —

זים הוא הגבוה ביותר בארץ. יש כפרים דרוזים, שבהם העריקה היא עשרות אחוזים.

מדוע זה קרה?
יש לכך הרבה תשובות. אחת מהן היא, כמו שאמרתי, שהדרוזי הוא יותר ערבי מאשר יהודי.

מה יש למדינה יהודית להציע לצעיר דרוזי? להיות נהג טכסי. כמה דלתות נפתחות לפני החייל הדרוזי בצבא? הכרתי סגן דרוזי, שלא הצליח לקבל רשיון טייס פרטי. אחר-כך אומרים שי יש שירות שווה בצבא. אם אמנם כך, מדוע חיל-האוויר סגור לפני דרוזים? כדי להגיע לחיל-הים צריך דרוזי לע"ב בור שיבעת מדורי גיהנום. אם הדרוזי אומר: אני חייל נאמן, בא הצבא ואומר לו: אדוני, אתה נאמן אבל רק עד כאן. שיבואו ויגידו לי כמה דרוזים משרי-תים בחיל-האוויר — לא בתפקידי טיי-סים, אלא בתפקידי טבחים, שיקיגמילים, נהגים. חלפו 32 שנים מאז הקמת המדי-נה, וכמידת 32 השנים, כן גודל האכי-זבה והתיסכול.

הרחוב הדרוזי מלא תיסכולים. מספר המשכילים בכפרי-סיף, למשל, גדול מאשר בכל הישובים היהודיים הסובבים את הכפר גם יחד.

את יודעת כמה בעלי השכלה אקדמית יש בדיר-חנא? את יודעת מהו אחוז הר-דוקטורנטים בגוש-חלב? המיעוט הדרוזי זי דומה בכך למיעוט היהודי בגולה. הוא רוכש השכלה ורדע, אבל המדינה לא מאפשרת למשכילים להשתלב, או אם המדינה לא מאפשרת לישראלים להשתלב, היא תאפשר זאת לדרוזים של רמת-הגולן! אני מכיר ברמת-הגולן הנדסאים, טכנאים. איזה עתיד מציעה להם ישראל? איזה עתיד הציעה להם פוריה?

עתיד כמו לכל סורי אחר. הם מבינים היום שלקרוביהם מעבר לגדר טוב יותר.

ככל זאת, מה עם אותם דרוזי-זים שהיו בה פרוי-ישראלים בי-שנת 1967?

אני זוכר שב-67' הכפרים הדרוזים היו ריקים. רובם ברחו. אלה שנשארו, נהנו מזכויות-יתר, כי לעדה הדרוזית בישראל יש מעמד מיוחד וזו העניקה שירותים טובים לדרוזים של הגולן, ואף התאפשר לאחדים להוזר לבתי-הם.

הדרוזים קיבלו יחס מיוחד גם מצה"ל. מעולם לא היו בגולן מחסומים, הם לא קיבלו לוחיות וזהו מיוחדות למכוני-ד-תיהם, וסיפקו להם חשמל, סללו להם כבי-שים ונוצר מודל של דריקים פורה.

בדיועך מסתבר כי הדרוזים הפורה נכשל. מה סיבות הכישלון?
אחת הסיבות היא כי אנו לוקים בשי-געון גדלות לאומי. אנו מאמינים שאצלנו יש חשמל ובמדינות ערב אין. אנו מאמי-נים שאם טייס ערבי מטוס נוסעים, המטוס ייב להתרסק.

האם איכות החיים שד הי-דרוזים שופרה תחת שילטון ישי-ראד?
איכות-החיים במובן החומרי — כן. אך צעיר דרוזי, שיש לו חלומות-ילדות,

לרמה, הסורים הביאו את החשמל לרמה. הדרוזים יודעים שאנחנו לא מאמינים בהם עד הסוף, אך אם זה המצב — למה שהם יאמינו בנו עד הסוף? למה שיהרפו נפשם כשהם אורחים סוג ב'? הם יודעים שבצבא השוויון מתבטא בכך שלמדים שלהם ולמדים של יתר החיילים יש אותו הצבע.

ברשותך נעבור לשוחח עיך. אני מכינה שאתה הכתב הבילתי-רשמי של הטלוויזיה בצפון.
אני במצב עדין, עבדתי בטלוויזיה על-פי חוזה מיוחד. אחר-כך התגייסתי לצבא.

חדאד הוא שוויצד ושרלמן. אך בהשוואה ללבנונים אחרים, הוא בסדר גמור. הוא אינו איש רע. הוא לא רחמן, אבל שום לבנוני אינו ידוע כרחמן

וכשהשתחררתי לא החזירו לי את התקן. אני עובד כעת כספרי לאנס.

זה מצב מאוד משונה. לכתב שמחרף את נפשו ויוצא לכתבות בשטח, תחת סיכון ממשי באיזור הכי חם בישראל, אין תקן. אבל להרבה מאוד כתבים, שידוע שסבלו סבל נורא, כמו למשל רון בר-ישי, שנפצע אנושות במסיבת-קוקטייל בוויני-גטון או נחמן שי, הסובל מאוד כעוורו של ארנס, או דן שילון, שבכלל צעה טובה שחזר ארצה, או שמעון ססלר בלונדון, שעובד תחת אש-פגזים והזן חרוף-נפש עצום — להם נמצא תקן. מאחורי עמדו שרבי-יטחון ורמטכ"ל, אך רשות השידור לא מצאה לי תקן. מאחורי גבי שמעתי אומרים: "מספיק לנו רפיק חלבי אחד". כשראיתי שלא מחזירים לי את התקן, התחלתי לכתוב בהארץ. אני נהג הטכסי של העיתונות. כל מי שמשלם לי, אני עובד בשבילו.

הטלוויזיה משמלת מחיר של 418 שקל ברוטו לכתבה — תמורת כתבה בעיתון אני מקבל יותר. כשאני עובד עבור הטלוויזיה אני לא יושב בבית בפרי-גימה וכותב את מחשבותי, אני ממש יוצא לשטח, תוך סיכון עצמי ובלבי ביטוח. מתוך 418 השקלים האלה אני משלם 40% מסי-הכנסה, ביטוח לאומי, קופת-חולים. מה נשאר לי? 200 שקל. שלא לדבר על דלק ועל טלפונים — הכל על חשבונאי.

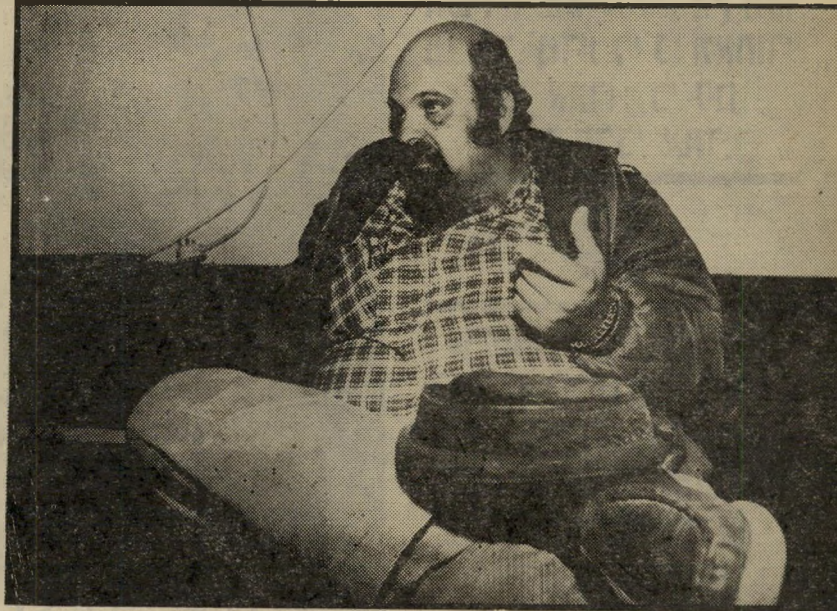
מכאן העיתונאים והטלוויזיונים גם יחד, כמה אתה מרוויח בי-חודש?

בין 60 ו-100 אלף לירות נטו. מזה תורדי טלפונים, דלק, אוכל וחופש צהתי. אני עובד בעשרה מקומות כדי להגיע לשכר שכל עיתונאי זוטר בעיתון היה מתיבייש בו. אבל כשטי-בי-אס נותנים לי מכונית שכורה, כדי לצאת לשטח מכיוון שכך נוהגים בחברה אמריקאית, יש תמיד כאלה שעונים צרה והם אומרים: "תראו את המזרחי, נוסע עם וולוו". את יודעת איזו קנאה קיימת בטלוויזיה? כולם משמיצים: "המזרחי עובד בשביל חי-בי-אס".

אם כבר מדברים על כך שמשמצים אותך, מהי האמת בי-רכיזות המוענת כי אתה האיש אשר הדגית ל"ניוויק" על הימצאי-אותם של שכירי-חרב אמריקאיים בצבאו של רבי-יטחון חדאד?

בא אלי הביתה למטולה בחור מניו-יורק טיימס בשם בוב רונברג, ואמר לי: "אצל חדאד יש שכירי-חרב". אמרתי לי שאיני יודע. הלך הבחור, ישב כמה ימים בסבלנות בלובי של מלון ארזים ופגש את אחיו האמריקאים, שסיפרו לו בנוכ-חות איש דובר צה"ל, שהם משרתים בצבאו של חדאד. זהו סוד ידוע.

מדוע, אם כך, לא פירסמת אותו?
מכיוון שאם אגע בעניין יגידו שאיני

מרואיין המזרחי

„לא טוב לי כעיתונאי...“

אנחנו לא מאמינים בדרוזים עד הסוף. אז למה שהם יאמינו בנו? למה שיחרפו נפשם למענו כשהם אורחים סוג ב'?

יכול להגיע בישראל לכל היותר לרמה של נהג אמבולנס. בסוריה הוא יכול להיות מהנדס, והוא יודע את זה. אבא שלו מבוסס שהוא נהג בטרקטור, אבל הוא יודע שאין לו סיכוי שווה. אז למה שיהיה מבוסס?

יש התעוררות ברחוב הדרוזי, ומדברי רים שם על זכויות ועל שוויון מלא, הם יודעים שלא אנחנו מצאנא את הגלי-גל, ושנאנחנו לא נטענו את תפוחי-העץ המפורסמים של הרמה, הסורים נטעו אר-תם. הם יודעים שלא אנחנו הבאנו חשמל

המדינה איתנו — מתאים מאוד לדרוזים, ולכן עם הזמן הם טיפחו את קשריהם עם המדינה ולא עשו בעיות. אולם, למי-עשה, הם מקורבים יותר לערבים, קרוי-בים לאיסלאם ודוברים ערבית.

כמה דרוזים לא יאהבו את הקביעה הזו.

תלוי איזה דרוזים. בגולן ובשפרעם יאהבו את זה מאוד, כי זה עניין פוליטי. לדעת, הדרוזים הם ערבים. הם לא צרי-כים להיות מוסלמים כדי להיות ערבים, ד"ר גירג' חבש הוא נוצרי, ואיש אינו מטיל ספק בערביות שלו.

על הדרוזים חל חוק שרות חובה. במדינה שבה הצבא הוא היהלום שבכתר, הם נחשבים ל-מיעוט מועדף.

גם על זה יש לי מה לומר. כשהייתי צעיר, הערצתי את הדרוזים. כל שוטר-גבול דרוזי בעל-שפם עורר את דמיוני. את היחיד המיעוטים ראיתי כתבורת סו-רמנים. הדרוזים של אז לא רצו להיות קצינים, הם רצו להיות חיילים, הם התנדבו להיות חיילים.

כל זמן שהיה גיוס סלקטיבי, ידעת מי בעדך ומי נגדך. אחר-כך, בלחץ פוליטי של לא אחר אלא ג'עבר מועדי, הוחל על הדרוזים חוק גיוס-חובה. מאז אי-אפשר היה יותר לרמות. ההלום התנפץ. פיתאום הסתבר כי חלק גדול של הדרוזי-זים רואה עצמו כערבי, ואינו רוצה להתגייס. אחדים התאסלמו כדי לא לשר-רת בצה"ל. אחוז העריקה בקרב הדרוזי-

חלבי מנוטרל כמעט לחלוטין ואיש אינו מכסה את השטחים, מצליח המזרחי לכ-סות בצורה יוצאת מהכלל את המתרחש ברמת-הגולן. ללא כחל ושרק הוא הביע את דעתו על המסך הקטן, כי הצבא יצר רוב מהומה על לא מאומה כאשר סגר את כפרי-הגולן לפני אמצעי התיקשורת. הוא לא היסס לספר כי הצבא יוצר פאניקה, למרות שבכפרי-הגולן שורר שקט.

העובדה כי הוא עיתונאי עצמאי, ש-אינו תלוי במשכורת מהטלוויזיה, שאינו נתון ללחצו של הוועד המנהל או להור-אותיו של ועד-העובדים, הופכת אותו, לדעתי, לעיתונאי טוב ביותר.

נתחיל בנושא אקטואלי: רמת-הגולן. מהי לדעתך אפקטי-ביות השביתה של הדרוזים?

בפעם הראשונה בדבריימי מדינת-ישראל ויחסיה עם מיעוטים, קבוצה שלמה של מיעוט הכריזה מרי אזרחי במובן הקלא-סי — ללא ביטויי אלימות. ההפתעה הגדולה היתה עד כמה המרי הוא אפק-טיבי: 12 אלף איש הוכיחו שהם יכולים לשגע את המדינה. הם חשפו אמיתות שלא נעים לדבר עליהן.

מהו?
כמו, למשל, שאין יותר עבודה עב-רית במדינה; שהדרוזים הם פועלי-הבנ-יין ופועלי-התכסטיל של הצפון; שכאשר הם שובתים משותקים למעשה שני הענ-פים האלה, ציבור קטן בן 12 אלף איש